

27.3.2013

Dnro 1265/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

VÄLIAIKAISTA AJOKIELTOA KOSKEVIA SÄÄNNÖKSIÄ ON SYYTÄ TARKISTAA

1

KANTELU

Kantelija A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 29.3.2011 lähettämässään kantelussa poliisin menettelyä. Hän kertoi, että joulukuussa 2010 poliisi pysäytti hänet matkalla Turusta Joensuuhun. Huumeepikatestin osoitettua positiivista tulosta poliisi otti häneltä ajokortin pois. Kantelun tekemisen aikaan oli kulunut jo neljä kuukautta eikä ajokiellosta ollut ilmoitettu hänelle mitään eikä asian muustakaan etenemisestä, esimerkiksi verikokeen tuloksista.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

Liikkuvan poliisin partio pysäytti A:n 5.12.2010 Hämeenlinnassa epäillyn ylinopeuden vuoksi. Hänelle tehtiin Drugwipe-testi, joka oli positiivinen amfetamiinin osalta. Liikkuvan poliisin vanhempi konstaapeli B määräsi A:n 5.12.2010 väliaikaiseen ajokieltoon, koska tämän epäiltiin kuljettaneen autoa amfetamiinin vaikutuksen alaisena.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan Kanta-Hämeen poliisilaitoksen rikosylikonstaapeli C päätti tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla pitää B:n määräämän väliaikaisen ajokiellon voimassa. C on tehnyt päätöksensä mitä ilmeisimmin 5.12.2010 – päätökseen kirjatun päivän 05.1.2010 ei voi pitää paikkaansa.

C on nyttemmin siirtynyt eläkkeelle. Hänelle on kuitenkin varattu tilaisuus tulla asiassa kuuluksi. D:n mukaan C on kertonut seuraavaa. "Hän [C:n nimi poistettu] ei ole tavannut [A:n nimi poistettu] eikä myöskään mitenkään kuullut [A:n nimi poistettu]. Normaalisti asianosaista kuullaan tiedoksiannon yhteydessä. Hän ei muista, onko päätös annettu tiedoksi. Hän olettaa, että päätös olisi lähetetty kuulustelupyynnön mukana tiedoksiannettavaksi [A:n nimi poistettu]. Kuulustelut on tehty esitutkinta-aineiston mukaan Joensuun pääpoliisiasemalla 18.12.2010".

Esitutkintapöytäkirja on päivätty 31.12.2010. A on toimittanut poliisille huhtikuussa 2011 todistuksen ajokortin tarpeestaan.

Esitutkinnan perusteella syyttäjä nosti asiassa syytteen A:ta vastaan. Pohjois-Karjalan kärjäoikeus katsoi 18.5.2011 näytetyksi, että A oli 5.12.2010 kuljettanut henkilöautoa yleisellä tiellä niin, että hänen verestään on ajon jälkeen löytynyt käytetyn huumausaineen aineenvaihduntatuotetta, muun muassa amfetamiinia. A tuomittiin tältä osin rattijuopumuksesta. Ajokielto katsottiin väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi. Kärjäoikeuden mukaan A:n ajokielto on yleisen oikeuskäytännön mukainen. Tuomio on puhelimitse saadun tiedon mukaan lainvoimainen.

3.2

Kannanotot

Olen tässä asiassa selvittänyt paitsi poliisin menettelyn A:n asiassa myös eräiltä osin yleisemmin väliaikaisiin ajokieltoihin liittyviä menettelytapoja ja mahdollisia ongelmia.

3.2.1

Kantelijan asia

Tässä asiassa ei A:n osalta ole kysymys väliaikaisen ajokiellon perusteista, vaan poliisin menettelystä tuosta ajokiellosta päätettäessä.

Säännökset

Tapahtuma-aikaan voimassa olleet tieliikennelain säännökset väliaikaisesta ajokiellosta on kumottu ja niiden tilalle on tullut ajokorttilaki. Kantelu on luonnollisesti ratkaistava tapahtuma-aikaan voimassa olleiden säännösten mukaan. Sinänsä nykyinen sääntely ajokorttilaissa (386/2011) on nyt puheena olevilta osin käytännössä samansisältöistä kuin tieliikennelaisissa – ajokorttilain tieliikennelain pykälä vastaavat säännökset on jäljempänä mainittu.

Tieliikennelain 76 §:n (nykyisin ajokorttilain 70 §) mukaan poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa muun muassa

1) jos on todennäköistä syytä epäillä hänen syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen;

2) jos on syytä epäillä hänen syyllistyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen.

Mainituissa rikoslain pykälissä säädetään 1 kohdan osalta törkeästä rattijuopumuksesta tai alkoholin nauttimisesta johtuvasta (tavallisesta) rattijuopumuksesta. Rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentti, joihin 2 kohdassa puolestaan viitataan, kuuluvat seuraavasti:

Rattijuopumuksesta tuomitaan myös se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään huumausainetta niin, että hänen veressään on ajon aikana tai sen jälkeen käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Tämän momentin säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos mainittu aine tai aineenvaihduntatuote on peräisin lääkevalmistuksesta, jota kuljettajalla on ollut oikeus käyttää.

Rattijuopumuksesta tuomitaan niin ikään se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia taikka tällaista ainetta ja alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut.

Tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 2 kohdassa kyse on siis muista huumaavista aineista kuin (yksinomaan) alkoholista johtuvasta rattijuopumusepäilystä - jäljempänä puhutaan yksinkertaisesti humerattijuopumuksesta.

Tieliikennelain 77 §:n 1 momentin (ajokorttilain 72 §) mukaan

Edellä 76 §:n 1 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa väliaikainen ajokielto jatkuu, kunnes tuomioistuimien päätös ajokiellosta. Edellä 76 §:n 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa poliisin on viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Jos on todennäköistä, että väliaikaiseen ajokieltoon määrätty on syyllistynyt 76 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun tekoon, väliaikainen ajokielto on pidettävä voimassa, kunnes tuomioistuin päättää ajokiellosta.

Lainkohdan 2 momentin mukaan

Jos esitutinnan perusteella on ilmeistä, että tuomioistuin määrää ajokiellon ehdollisena, poliisi voi määrätä väliaikaisen ajokiellon päättymään, tai jos alkulokolla valvotusta ajo-oikeudesta annetussa laissa (439/2008) säädetyt edellytykset täyttyvät, määrätä valvotun ajo-oikeuden jo ennen kuin tuomioistuin päättää ajokiellosta.

Käräjäoikeus voi tieliikennelain 79 §:n (ajokorttilain 67 §) mukaan, jollei yleinen etu muuta vaatinut, määrätä ajokiellon ehdollisena, jos ajo-oikeus oli ajokieltoon määrättävälle ammatin takia välttämätön tai jos siihen oli muu erityisen painava syy, eikä teosta ole aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle.

Menettely epäillyissä huumerattijuopumuksissa on muista rattijuopumuksista poiketen siis kaksivaiheinen. Varsinaista ajokortin poisottamista ja silloin annettavaa väliaikaista ajokieltopäätöstä tulee viipymättä seurata uusi harkinta siitä, pidetäänkö päätös edelleen voimassa. On huomattava, että tässä toisessa vaiheessa rattijuopumuksen pitää olla todennäköistä, kun ensi vaiheessa riittää, että rattijuomusta on syytä epäillä.

Tieliikennelain mukaan 77 §:n 1 momentin mukaan kantelun tarkoittaman kaltaisissa tapauksissa poliisin (tässä tapauksessa C) oli viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Jos oli todennäköistä, että väliaikaiseen ajokieltoon määrätty oli syyllistynyt tieliikennelain 76 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun tekoon, väliaikainen ajokielto oli pidettävä voimassa, kunnes tuomioistuin päättää ajokiellosta. Poliisi kuitenkin voi tällöinkin edellä kerrotusti määrätä ajokiellon päättymään tieliikennelain 77 §:n 2 momentissa säädetyillä edellytyksillä.

Tieliikennelain 106a §:n (ajokorttilain 95 §) mukaan muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen oli voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei toisin erikseen säädetä. Poliisin ja lääninhallituksen antama päätös voitiin kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Hallintolainkäyttölaissa lähtökohta on päätöksestä saa valittaa muun muassa se, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Tuon lain 5 §:n mukaan päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Valitusta ei saa tehdä hallinnon sisäisestä määräyksestä, joka koskee tehtävän tai muun toimenpiteen suorittamista.

Hallintolain 34 §:ssä säädetään asianosaisen kuulemisesta seuraavaa.

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos:

- 1) vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana;
- 2) asia koskee palvelussuhteeseen tai vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista;
- 3) asia koskee hakijan ominaisuuksien arviointiin perustuvan edun myöntämistä;
- 4) kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle; tai
- 5) hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Hallintolain 54 §:n mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Viranomaisen on annettava tiedoksi myös sellainen päätös, johon liittyy muutoksenhaakielto. Asiakirja annetaan tiedoksi alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Poliisin menettelyn arviointi

Poliisihallituksen lupahallintoyksikön mukaan ajokieltoasioissa noudatettava hallintolain mukainen menettely on hyvin poliisilaitosten tiedossa. A:n asian osalta keskityn seuraavassa kahden keskeiseen hallintolain vaatimukseen eli asianosaisen kuulemiseen ja päätöksen tiedoksiantoon. A:han on valittanut sitä, ettei hänelle ole ilmoitettu ajokiellosta – hän piti ajokorttia välttämättömänä työnsä vuoksi.

Asiakirjaselvityksen mukaan B on antanut läsnä olleelle A:lle tiedoksi määräyksen väliaikaisesta ajokiellosta ja ottanut häneltä tuolloin myös ajokortin pois. Katson, ettei tältä osin ole aihetta selvittää tapahtumia enemmälti. Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan A on kuitannut saaneensa B:n määräyksen tiedoksi.

Sen sijaan ei ole mitään selvitystä siitä, että C olisi kuullut A:ta tai että C:n päätöstä olisi annettu tiedoksi A:lle. C:n päätöksestä tänne toimitetussa jäljennöksessä ei ole mitään merkintöjä kohdassa "Asianomaisen selvitys" eikä myöskään tiedoksi antamiselle varatuissa kohdissa. Päätös näyttää tehdyn samana päivänä, jona B antoi määräyksensä.

C:n selvityskin huomioon ottaen on ilmeistä, että hän ei ole ennen asian ratkaisua mitenkään kuullut A:ta. C ei myöskään ole huolehtinut siitä, että päätös olisi annettu tiedoksi A:lle.

C:n menettely on ollut hallintolain eräiden keskeisten menettelytapasäännösten vastaista. Asiassa ei kuitenkaan ole tullut ilmi, että C:n menettelystä olisi aiheutunut A:lle konkreettista haittaa tai vahinkoa eikä ole aihetta olettaa, että asian lopputulos olisi lainmukaisesti menettelemällä ollut toinen. Lisäksi C on nyttemmin siirtynyt eläkkeelle. Pidän riittävänä, että saatan hänen tietoonsa käsitykseni hänen lainvastaisesta menettelystään.

3.2.2

Yleisiä havaintoja

3.2.2.1

Oikeuskäytännön epäyhtenäisyys

Asiaa selvitettyä on käynyt ilmi, että oikeuskäytännössä on ollut epäselvyyttä siitä, voiko poliisin väliaikaista ajokieltopäätöksistä valittaa hallinto-oikeuteen.

Korkein hallinto-oikeus (KHO) on 6.5.2011 antamallaan päätöksellä (dnro 3362/2/10) ratkaisut tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 1 kohdan – epäilty törkeä rattijuopumus – nojalla annettua väliaikaista ajokieltoa koskeneen valitusasian. Hämeenlinnan hallinto-oikeus oli jättänyt toimivaltaansa kuulumattomana ajo-oikeuden haltijan tekemän valituksen. KHO ei muuttanut hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta. Perusteluina KHO totesi seuraavaa:

Tieliikennelaissa on säädetty toisaalta ajokielloista, joista päättää poliisilaitos ja toisaalta ajokielloista, joista päättää tuomioistuin. Tuomioistuimella tieliikennelaissa tarkoitetaan käräjäoikeutta. Kun otetaan huomioon tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 1 kohta ja 77 §:n 1 momentti, ajokiellosta päättäminen kuuluu valituksenalaisessa asiassa käräjäoikeuden toimivaltaan. Poliisimiehen määräys väliaikaisesta ajokiellosta on turvaamistoimenpiteenä voimassa käräjäoikeuden ratkaisuun saakka, jollei sitä ole määrätty aikaisemmin päättymään. Ajokieltoa koskevaa asiaa ei ole poliisimiehen väliaikaisella määräyksellä ratkaistu hallintolainkäyttölain 5 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Asia ratkaistaan käräjäoikeudessa ja hallinto-oikeuden on tullut jättää toimivaltaansa kuulumattomana A:n valitus poliisimiehen hänelle määräämästä väliaikaisesta ajokiellosta.

Tässä tapauksessa ei siis ollut kysymys aivan identtisestä tilanteesta A:n tapauksen kanssa, koska tavallisen ja huumerattijuopumuksen osalta menettelyt eroavat – eivät tosin kaikilta osin.

Kuopion hallinto-oikeus on – ajokorttilakia soveltaen – jättänyt 2.11.2011 tekemällään päätöksellä (dnro 01522/11/7501) tutkimatta valituksen poliisilaitoksen tekemästä päätöksestä pitää voimassa poliisimiehen tieliikennelain 76 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla antaman määräyksen väliaikaisesta ajokiellosta (epäilty törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen). Hallinto-oikeus perusteli päätöstään kuten KHO edellä. Päätös on lainvoimainen.

Päinvastainen ratkaisu muutoksenhakumahdollisuuden osalta oli aiempi Kuopion hallinto-oikeuden päätös 8.8.2002 (dnro 01742/01/5500), jossa oli tutkittu valitus poliisilaitoksen päätöksestä, jolla oli päätetty pitää voimassa poliisimiehen tieliikennelain 76 §:n 2 kohdan nojalla määräämä väliaikainen ajokielto. Oli siis katsottu, että kyseisestä päätöksestä saattoi valittaa hallintolainkäyttölain mukaisesti.

Vaasan hallinto-oikeus on 19.1.2012 antamallaan päätöksellä (dnro 01253/11/7501) tutkinut valituksen poliisilaitoksen päätöksestä, jolla oli pidetty voimassa poliisimiehen antama määräys väliaikaisesta ajokiellosta. Kyse oli epäilystä törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta eli tapaus oli asetelmaltaan identtinen Kuopion hallinto-oikeuden 2.11.2011 ratkaiseman asian kanssa. Hallinto-oikeus ei ole erikseen perustellut tutkittavaksi ottamista. Hallinto-oikeuden vähemmistö (äänestys 6-3) olisi jättänyt valituksen tutkimatta olennaisesti edellä mainitun KHO:n ratkaisussa mainituilla perusteilla. Päätös on lainvoimainen.

Hallinto-oikeudet ovat siis päätyneet muutoksenhakumahdollisuuden osalta vastakkaisiin ratkaisuihin. Poliisihallituksesta saadun selvityksen mukaan näyttää siltä, että poliisilaitokset säännönmukaisesti liittävätkin päätöksiinsä valitusosoituksen, kun huumerattijuopumuksesta määrätty väliaikainen ajokielto päätetään pitää voimassa.

Oikeuskäytännön epäyhtenäisyys ei ole tyydyttävä tilanne.

3.2.2.2

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemys

Myös liikenne- ja viestintäministeriö (LVM), jonka toimialaan ajokorttilainsäädäntö kuuluu, on joulukuussa 2012 antamassaan lausunnossa katsonut, ettei tilanne ajokorttilain väliaikaista ajokieltoa koskevien menettelysäännösten osalta ole asianmukainen. Lisäksi LVM on todennut muun muassa seuraavaa.

Lain tulkinnasta on epäselvyyttä sekä viranomais- että tuomioistuintasoilla. Huomion arvoista on sekin, että rikosoikeudellisten ja hallinto-oikeudellisten menettelyiden suhteesta ajokieltokokonaisuudessa on epäselvyyttä. Asia ei merkitykseltään ole vähäinen, koska väliaikaisia ajokieltopäätöksiä tehdään Suomessa tuhansia.

Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Tämän oikeusturva-perusoikeuden ytimessä ovat asianosaisen kuuleminen päätöksiä valmisteltaessa ja päätösten muutoksenhakukelpoisuus. Ilman lain nimenomaista valtuutusta esitutkintamenettelyllä ei lähtökohtaisesti voida korvata hallintolaisissa säädettyjä menettelyjä. Siksi voi olla niin, että poliisimiehen määräämän väliaikaisen ajokieltomenettelyn ja poliisilaitoksen hallinnoiman ajokieltomenettelyn välistä suhdetta on tarpeellista arvioida lainsäädäntötasolla uudestaan.

3.2.2.3

Kannanotot

Voin pitkälti yhtyä LVM:n esittämään. Tilanne ei missään tapauksessa ole tyydyttävä. Tässä yhteydessä ei mielestäni ole tarpeen tarkastella yksityiskohtaisesti kaikkia ajokorttilainsäädännön väliaikaista ajokieltoa koskevia säännöksiä ja menettelytapoja, mutta totean kuitenkin seuraavaa.

Poliisihallituksen lupahallintoyksikön mukaan ajokieltoasioissa noudatettava hallintolain mukainen menettely on hyvin poliisilaitosten tiedossa. Kuitenkin eri poliisilaitoksilta saatujen selvitysten mukaan asianosaiselle ei aina varata tilaisuutta tulla kuulluksi väliaikaisen ajokiellon voimassa pitämisestä päätettäessä.

Korostan, että kuulematta jättäminen tulee kyseeseen vain hallintolain 34 §:n mainitsemilla edellytyksillä. Poliisilaitoksilta saadut selvitykset viittaavat kuitenkin siihen, että kuuleminen voidaan joskus jättää tekemättä muillakin perusteilla. Selvyyden vuoksi totean, että kuuleminen tarkoittaa sitä, että asianosaiselle varataan tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä – asianosaisen passiivisuus ei tilaisuuden varaamisen jälkeen estä asian ratkaisua. Kuulemisen tulee myös tapahtua ennen päätöksen tekemistä. Kuulemista ei ole se, että jo tehty päätös annetaan tiedoksi.

On myös käynyt ilmi, että eri poliisilaitoksilla on erilaisia käytäntöjä, kuten myös saman poliisilaitoksen sisällä. Osin erot voivat olla paikallisista olosuhteista johtuen perusteltujakin, mutta katson olevan tarvetta valtakunnalliselle ohjeistukselle. Tämä toive tuli ilmi myös poliisilaitosten selvityksistä.

Käytäntöjen yhtenäistämistä ja ohjeistusta perustavampaa laatua oleva asia on lainsäädännön tila. Se ei edellä todetusti ole kaikilta osin tyydyttävä.

Yksi keskeinen kysymys on, pitäisikö lainsäädännössä selkeästi erottaa tilanteet, joissa on kysymys rikosprosessiin kiinteästi liittyvistä toimenpiteistä niistä tapauksista, jotka ovat leimallisemmin lupahallinnollisia ja irti yksittäisestä, kesken olevasta rikosprosessista. Tällaisen eron tekemiseen olisi mielestäni nähtävissä perusteita. Totean, että esitutkinta on nimenomaisesti suljettu pois hallintolain soveltamisalasta. Edellä kerrottu epäyhtenäinen oikeuskäytäntökin puoltaisi tilanteen selventämistä.

Lainsäädäntöä olisi mielestäni syytä pohtia paitsi kantelun tarkoittaman kaltaisten tilanteiden (ajokorttilain 70 §:n 1 momentin 2. ja 3. virke) osalta myös kun epäillään törkeää rattijuopumusta tai rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua rattijuopumusta. Pidän nimittäin ongelmallisena sitä, jos väliaikaiseen ajokieltopäätökseen ei saa tällaisissa tapauksissa hakea muutosta (näin KHO edellä mainitussa päätöksessään) ja väliaikainen ajokieltopäätös olisi aina voimassa siihen asti, kun käräjäoikeus päättää ajokiellosta. Asianosaisen ainoa mahdollisuus saada muutosta tilanteeseen olisi saattaa asia poliisin käsiteltäväksi vedoten ajokorttilain 72 §:n 2 momenttiin. Käräjäoikeuskäsittely ja asian ratkaisu voi kuitenkin viipyä kauankin. Voi mielestäni kysyä, kuinka perusteltua on, ettei asianosaisella olisi mahdollisuutta saattaa ajo-oikeuttaan koskevaa asiaa tuomioistuimen harkittavaksi jo ennen varsinaisen rikosasian käsittelyäkin.

Sinänsä valtaosassa tapauksia rikosepäilylle on kiistattomat perusteet, mutta näin ei suinkaan aina ole. Ajokieltoa harkittaessa on myös otettava huomioon muitakin seikkoja, esimerkiksi ajokortin tarve. Lisäksi asian esille tulo oikeudessa voi edellä todetusti kestää pitkään.

Mielestäni olisikin perusteltua harkita sitä vaihtoehtoa, että tiettyyn kesken olevaan rikosprosessiin liittyvät väliaikaiset ajokieltopäätökset olisi mahdollista saattaa tuomioistuimen ja nimenomaan käräjäoikeuden harkittaviksi. Näitä olisivat ainakin ajokorttilain 70 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtien tarkoittamat tapaukset ja ehkä myös ajokorttilain 64 §:n 2 momentin 3 ja jopa 4 kohtien tapaukset.

3.2.2.4 Muuta

Ajokieltoon liittyviin ongelmiin on kiinnitetty muutoinkin huomiota. Mika Sutela ja Matti Tolvanen ovat artikkelissaan Poliisi ja oikeus -lehdessä (5/2012) ottaneet esille paitsi edellä jo käsiteltyjä myös muita kysymyksiä.

He ovat ensinnäkin pitäneet lainsäädäntöteknišenä ongelmana sitä, ettei poliisin – toisin kuin tuomioistuimen – lain mukaan tarvitse määrätä ajokiellon päättymispäivää. He esittävät myös, että väliaikaiselle ajokiellon voimassaoloajaksi tulisi määrätä neljä kuukautta ja säätää sen jatkamistoimivalta tuomioistuimelle. Nyt väliaikainen ajokielto heidän mukaansa voi olla voimassa vaikkapa vuoden ilman, että kysymystä sen voimassaolosta voidaan saattaa oikeuden käsittelyyn. Tätä kysymystä olen edellä kohdassa 3.2.2.3 käsitellyt.

Sutela ja Tolvanen ovat ottaneet esille myös eräitä muita tilanteita, esimerkiksi hallinto-oikeuden vallan tutkia syyllisyyskysymystä tapauksissa, joissa poliisilaitos on määrännyt ajokiellon rikkomusten lukuisuuden vuoksi ja myös ajokorttilain 64 §:n 1 momentin 3 kohdan tulokinnan tilanteissa, joissa kuljettaja on vastustanut saamaansa rangaistusvaatimusta (liikenneturvallisuuden vaarantaminen, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan).

YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Tilanne ei ole kaikilta osin tyydyttävä. Ongelmia on edellä todetusti jo lainsäädännössä. Kuten liikenne- ja viestintäministeriökin toteaa, asia ei ole vähämerkityksinen, koska väliaikaisia ajokieltopäätöksiä tehdään tuhansia vuosittain. Ajo-oikeudella on myös yleensä suuri käytännön merkitys sen kohteeksi joutuvalla. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan muun muassa oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Mielestäni tulisikin vakavasti harkita ajokorttilainsäädännön väliaikaista ajokieltoa koskevien säännöksiä tarkistamista. Tätä puoltaa myös kohdassa 3.2.2.1 todettu oikeuskäytännön epäyhtenäisyys.

Saatan kohdassa 3.2.2.3 esittämäni käsitykset lainsäädännön kehittämistarpeista liikenne- ja viestintäministeriön tietoon. Samalla kiinnitän ministeriön huomiota kohdassa 3.2.2.4 esille ottamiini kysymyksiin. Pyydän ministeriötä 30.9.2013 mennessä ilmoittamaan mahdollisista toimenpiteistään asiassa.

Lisäksi saatan kohdassa 3.2.2.3 esittämäni valtakunnallisen ohjeistuksen tarpeesta ja poliisin käytännöistä väliaikaista ajokielloista päätettäessä Poliisihallituksen tietoon. Pyydän sitä antamaan tiedon päätöksestäni poliisilaitoksille. Tulen myös keskustelemaan asiasta toukokuussa 2013 vierailullani Poliisihallituksen lupapalveluyksikössä.

Lisäksi saatan entisen C:n tietoon käsitykseni hänen kohdassa 3.2.1 kerrotusta lainvastaisesta menettelystään.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni liikenne- ja viestintäministeriölle, Poliisihallitukselle, entiselle C:lle ja Kanta-Hämeen poliisilaitokselle.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aiheutta.